

intelligence/11926-council-of-europe-framework-convention-on-artificial-intelligence-and-human-rights-democracy-and-the-rule-of-law.html

Наталія БОНДАР

*доктор економічних наук, доктор хабілітований, професор,
професор кафедри управління проектами
Жешувської політехніки імені Ігнасія Лукасевича*

Яцек СТРОЙНИЙ

*доктор хабілітований, професор, керівник кафедри управління проектами
Жешувської політехніки імені Ігнасія Лукасевича*

Дорота КУЛПА

*магістр, старший спеціаліст кафедри управління проектами
Жешувської політехніки імені Ігнасія Лукасевича*

РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ ТА БІЗНЕСУ У СТВОРЕННІ СУСПІЛЬНОГО БЕЗБАР'ЄРНОГО ПРОСТОРУ

Ключові слова: інклюзія, особи з особливими потребами, реабілітація, Конвенція про права осіб з інвалідністю, ринок праці, перепідготовка, адаптація, конкурентоспроможність, безбар'єрний простір, стратегія, сталий розвиток.

Мета дослідження: дослідити актуальний стан та розвиток політики органів публічної влади в Україні, спрямованої на створення суспільного безбар'єрного простору як передумови європейської інтеграції, а також щодо зміни ставлення суспільства та бізнесу до осіб з особливими потребами в умовах військової агресії росії проти України.

Виклад основного матеріалу. Питання забезпечення сталого розвитку суспільства сьогодні є ключовими майже для усіх країн світу. Організацією Об'єднаних Націй (ООН) у 2015 році на період до 2030 року були ухвалені Цілі сталого розвитку, досягнення яких забезпечує ліквідацію бідності, покращують здоров'я та освіту, зменшують нерівність і стимулюють економічне зростання – все це одночасно з боротьбою зі зміною клімату та роботою над збереженням наших океанів і лісів [1]. 30 вересня 2019 року Президент України видав Указ «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», в якому підтримав забезпечення досягнення глобальних цілей сталого розвитку та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України [2]. Гармонійний і сталий розвиток суспільства можливий тільки за умови забезпечення та дотримання рівних прав усім членам суспільства, насамперед особам з

особливими потребами. Нажаль, через військову агресію росії проти України, таких людей стає все більше як серед військових, так й цивільного населення. Їх інтеграція у суспільне життя потребує від публічних органів влади створення відповідних умов, таких як: медична допомога, фізична реабілітація, психологічна підтримка, створення матеріальної інфраструктури у вигляді ліфтів, підйомників, доріжок, забезпечення спеціальним транспортом, надання послуг з перенавчання особам, які через отримані травми втратили можливість працювати за здобутим раніше фахом, обладнання закладів освіти спеціальним обладнанням, що робить навчання доступним для осіб з особливими освітніми потребами, підтримка виходу на ринок праці, заохочення роботодавців брати на роботу осіб з особливими потребами, надання матеріального забезпечення тощо.

Забезпечення цих потреб дозволить суттєво наблизитись до реалізації низки ЦСР, зокрема:

Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;

Ціль 8. Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх;

Ціль 9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям, у тому числі доступності транспорту для всіх верств населення;

Ціль 10. Скорочення нерівності між різними верствами населення;

Ціль 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів, у тому числі шляхом створення інклюзивного середовища;

Ціль 17. Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях.

Щороку, починаючи з 2014 року, наслідками військової агресії є зростання кількості осіб, що зазнали поранень та каліцтва. Це змусило бізнес і суспільство кардинально змінити ставлення до осіб з обмеженими можливостями. Так, у 2021 році була схвалена Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року [3]. Під час її розроблення було проаналізовано ряд найкращих міжнародних практик створення безбар'єрного простору, зокрема держав – членів Європейського Союзу, Канади, Японії, Великобританії, США.

Стратегія складається з двох основних рівнів – рамкових умов безбар'єрності та стандартів безбар'єрності. Рамкові умови безбар'єрності

визначають доступність для людини фізичної, інформаційної та цифрової інфраструктури, участь у суспільно-політичних процесах та можливості самореалізації. Стандарти безбар'єрності фокусуються на створенні умов для безбар'єрності в сферах освіти та економічної діяльності (зайнятості та підприємництва). З цією метою схвалені принципи, критерії та межі розумного пристосування та універсального дизайну (наприклад, розмітка доріжок, табличок, гучномовців на пішохідних переходах, використання в навчанні табличок Брайля тощо), що є зрозумілими для осіб з особливими потребами з будь-якої країни [4; 7]

Нестача кадрів на ринку праці, часті випадки втрати людьми після поранень можливості працювати за отриманими до війни професіями змусили роботодавців разом з органами публічної влади створювати для таких осіб сприятливі умови перенавчання, набуття нових компетентностей [6], облаштовувати робочі місця у зручній для них спосіб [5].

Слід зазначити, що в Україні розвинена й інституційна підтримка осіб з обмеженими можливостями. Великий обсяг функцій виконує Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, Міністерство охорони здоров'я України, Пенсійний фонд України. Якщо мова йде про осіб з обмеженими можливостями з числа колишніх військових, їхні інтереси забезпечує Міністерства у справах ветеранів України.

Також слід підкреслити тісну взаємодію органів публічної влади із зарубіжними партнерами. Європейські країни, зокрема Польща, Німеччина, Норвегія, Швеція та багато інших запропонували та надали свої ресурси і можливості для фізичної й психологічної реабілітації поранених військових та звичайних громадян України, пришвидшення їх інтеграції до цивільного життя.

Висновки. Україна як держава і українське суспільство зараз проходять важке випробування. В той же час принципи людяності, співчуття завжди були цінностями цивілізованого світу. За роки війни Україна зробила великий крок у створенні справді безбар'єрного середовища, у формуванні толерантного відношення до осіб з обмеженими можливостями як у представників влади, роботодавців, так і населення.

Список використаних джерел

1. Do you know all 17 SDGs? URL: <https://sdgs.un.org/goals>
2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30 вер. 2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

3. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України; від 14 квіт. 2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#n10>

4. Про затвердження принципів, критеріїв і меж розумного пристосування та універсального дизайну : постанова Кабінету Міністрів України від 17 груд. 2025 р. № 1673. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1673-2025-%D0%BF#Text>

5. Про затвердження Державного стандарту обладнання (облаштування) робочого місця для різних видів втрати функціонала : наказ Мінекономіки від 11 лис. 2025 р. № 1265. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1857-25#Text>

6. Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці: постанова Кабінету Міністрів України від 20 бер. 2013 р. № 207. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2013-%D0%BF#n13>

7. Деякі питання реалізації експериментального проекту щодо надання послуг з адаптації окремим категоріям осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну Україну та повністю або частково втратили зір : постанова Кабінету Міністрів України від 22 сер. 2025 р. № 1060. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-2025-%D0%BF#Text>

Сергій ГЕРАСИМЧУК

*старший викладач кафедри міжнародних відносин
Національного університету «Києво-Могилянська академія»*

ЛІДЕРСТВО США ТА СКЛАДНОЩІ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ ДЛЯ ДЕРЖАВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Ключові слова: Центральна та Східна Європа, поліевристична теорія, теорія дворівневої гри Роберта Патнема, популізм.

Мета дослідження: виявити ефективні інструменти аналізу зовнішньої політики держав Центральної та Східної Європи в умовах трансформації відносин між США та ЄС.

Виклад основного матеріалу. Зміни у підходах до формування зовнішньої політики адміністрації президента США Дональда Трампа стали тригером цілої низки трансформаційних процесів у міжнародній системі і окремо позначились на позиціонуванні держав Центральної та